

РОЛЬ ПРИРОДНОЇ МОВИ В РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДОБИ

Кіровоградський юридичний інститут Харківського національного університету внутрішніх справ

У статті досліджується специфіка репрезентації культурних феноменів інформаційної ери засобами природної мови. Аналізуються лінгвокультурні особливості сучасного комунікативного простору.

Вступ

Незаперечною характеристикою інформаційної доби є постійне зростання обсягів різномірної інформації, потреби в удосконаленні технологій її накопичення, обробки, систематизації та використання. Зазначені процеси уможливорюються, передусім, завдяки мовним практикам. Природна мова при цьому постає явищем багатограним і поліфункціональним, адже вона долучена практично до всіх сфер життєдіяльності людини: духовно-моральної, інтелектуальної, економічної, культурно-освітньої, релігійної, політичної та ін. Особливих якостей вона набуває завдяки глобальним процесам інформатизації, поширення інформаційно-комунікативних технологій, динамізму кількісних і якісних змін лінгвокультурної сфери як складової загальнокультурної картини світу.

Смислове наповнення та функціональні характеристики мови варіюються в залежності від особливостей конкретної культури, загальних тенденцій її розвитку. Загальновідомо, що основним атрибутом культури рубежу століть є поява нового комунікативного простору. За умов прискореного розвитку сфери інфообміну на перший план виходить проблема адаптації соціуму до мінливих умов і «правил» комунікативної взаємодії, якомога ефективнішої репрезентації соціокультурних феноменів природно-мовними засобами. Тому на сьогодні особливо актуальною видається необхідність філософського осмислення репрезентаційного потенціалу природної мови в умовах інформаційної ери.

Постановка завдання

Метою даної статті є виявлення ролі природної мови в репрезентації соціокультурного простору інформаційної ери.

Аналіз публікацій

Вивчення наукової думки кожної з культурно-історичних епох суспільного розвитку яскраво свідчить про наявність широкого спектру літературних джерел дослідження лінгвокультурних явищ. Так, соціокультурні особливості функціонування мови найбільш детально розглянуті в роботах Н. Автономової, Н. Артюнової, І. Бодуена де Куртене, Л. Вітгенштейна, Ю. Хабермаса, П. Рикера, С. Тер-Мінасавої, М. Хайдеггера, та ін. Мова як засіб трансляції соціокультурної інформації знайшла свою тематизацію у Н. Вінера, А. Гжегорчика, Ж. Деріда, К. Жоля, Ю. Кристевої, Н. Лумана, П. Рикера, Г. Райла, Е. Селіра, М. Шелера. Особливі аспекти соціокультурного підходу до усвідомлення мови висвітлені в працях таких науковців, як А. Аброчнов, Н. Брагіна, С. Кара-Мурза, І. Касавін, В. Костомаров, Дж. Лакофф, С. Нікітіна, І. Рєвяков,

Р. Харре.

Особливе місце у вивченні проблем функціонування природної мови відводиться дослідженням взаємозв'язку мови з окремими феноменами культури (Н. Алефіренко, Ф. Буслаєв, Е. Верещакін, Л. Дротянко, В. Єлістратов, Л. Мінаєва, О. Музичук, М. Петров, Б. Успенський та ін.); лінгвокультурних трансформацій у контексті постмодерну (Ф. Боас, У. Еко, П. Козловські, К. Леві-Строс, С. Лем, Х. Ортега-і-Гесет, Н. Смелзер та ін.); залежності мовних змін від комунікативного середовища інформаційної ери (М. Кастельс, О. Леонтович, М. Мак-Люен, В. Розін та ін.).

Аналіз теоретичних напрацювань науковців показує, що означені ними численні теоретичні розвідки дозволяють значно наблизитися до розуміння сутності лінгвокультурних явищ. Проте їх концептуальні системи, перетинаючись, лише фрагментарно відображають якусь зі сторін досліджуваного предмета. Питання ж ролі природної мови в репрезентації соціокультурного простору інформаційної ери залишається відкритим.

Основна частина

Теоретичний аналіз ключових характеристик мовленнєвих феноменів дозволяє констатувати наявність декількох осей процесу трансформації природного лінгвокультурного середовища. Перша і найбільш важлива – культурна обумовленість, яка притаманна не лише процесу виникнення й еволюції мови, а навіть елементарним її смислово-змістовим і структурним змінам у межах певної культурно-історичної доби. Друга, і найбільш характерна для інформаційної ери, – інфовзаємодія, що передбачає в якості ключового фактору мовних змін специфіку циркуляції інформації в суспільстві.

Розвиток інформаційної взаємодії пов'язаний з появою нових технологій передачі інформації, що власне й передбачають зміни в мові. Перш за все, очевидні функціональні зміни мовного існування, які при цьому опосередковують зародження і розвиток глибоких внутрішніх структурних зрушень. При всьому розрізненні і глибини, і широти змін мовної онтології та сфери функціонування, викликаних трансформацією середовища існування природної мови, ці зміни усвідомлюються в суспільстві як соціально значущі [11, с. 53-54]. Сучасне покоління є свідком того, як постійне зростання потреб у збереженні, обробці та передачі значних обсягів інформації сприяє інтенсивному впровадженню в життя все досконаліших інформаційно-комунікативних технологій. Чільне місце серед них відводиться комп'ютеру, що, увірвавшись у життя сучасника, лише за декілька десятиліть спровокував такі значні

лінгвокультурні зміни, яких не спостерігалося навіть за останні декілька століть.

Оскільки «культури створені з комунікативних процесів» (М. Кастельс), слід зважати також на те, що інформаційна доба безпосередньо пов'язана з появою нових форм комунікації. Відтепер рушійною силою комунікації є, насамперед, процеси інформатизації та комп'ютеризації. Соціокультурне наповнення епохи суттєво змінює навіть уявлення людини про комунікацію: невід'ємним атрибутом епохи стало спілкування посередництвом комп'ютера. Саме комп'ютеризація стала стрижнем технологічного аспекту інформатизації суспільства, здатним забезпечити комунікаційні потреби сучасників. Невід'ємною складовою цих процесів є медіатизація як відповідь на потребу в удосконаленні шляхів подачі інформації, доступу до неї. Окрім цього, йдеться про якісно новий комунікативний простір – мережевий.

Створена спочатку як технічна система зв'язку, система мереж активно відреагувала на запити культурного розвитку, запропонувавши нову комунікативну систему. Не викликають сумнівів слова Н. Кирилової: «Інтернет став середовищем для комунікації в більш широкому сенсі слова, що передбачає міжособистісну і публічну форми спілкування, як індивідуальну, так і групову» [5, с. 139]. Означені культурні реалії (комп'ютеризація, інформатизація, медіатизація та ін.), на нашу думку, є найбільш дієвими чинниками трансформації природної мови на сучасному етапі культурно-історичного поступу людства.

Першочергово варто зважати на той фактор, що співіснування різних типів комунікацій інформаційної доби роблять чіткі лінгвокультурні межі між ними менш помітними. Відтепер завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям швидкий перехід від одного типу комунікації до іншого, з однієї комунікативної спільноти в іншу стає не просто можливим і доступним, а необхідним для задоволення комунікативних потреб соціуму. Така ситуація надає мові характеру мінливості та відкритості до змін.

Загальновідомо, що мова є не стільки індивідуальним, скільки соціальним явищем. Її цілком можна вважати інструментом розвитку суспільних відносин, з огляду на що ключовим фактором трансформації мовних реалій слід вважати особливості комунікативного простору культури інформаційної доби. Прикладом цьому можуть слугувати інтернет-комунікації, що є невід'ємною складовою сучасного лінгвокультурного простору. Не випадково Н. Кирилова до основних функцій Інтернету відносить соціальну, яка веде до утворення нових форм комунікативної поведінки в суспільстві, де панують горизонтальні зв'язки і відсутні територіальні, ієрархічні та часові межі [5, с. 139].

Сьогодні Інтернет виступає в ролі не лише чинника змін міжособистісного спілкування та посередника при входженні в інформаційний простір. В електронну систему комунікації розробники закладають інші параметри «внутрішньої людини», сканують інші атрибути людини, порівняно з повсякденною системою комунікації в безпосередньому спілкуванні або в комунікації письмовій. Так, соціальна практика доводить, що мережа Інтернет психологічна

більшою мірою, ніж звичайна мережа відносин людей, оскільки орієнтована на їх психофізіологічну структуру. В мережі людське тіло і душа людини загалом вже не потрібні – потрібні лише її нерви [6, с. 13]. Така позиція дає підстави стверджувати, що Інтернет вносить корективи в саму екзистенційну суть людини, її свідомість, мислення, світоглядні орієнтири, відчуття реальності, що позначається на соціальній взаємодії комунікантів.

М. Кастельс підкреслює, що поява Інтернету як нового комунікативного середовища пов'язана з суперечливими заявами щодо зростання нових моделей соціальної взаємодії. З одного боку, формування віртуальних спільнот, які головним чином базуються на комунікації он-лайн, тлумачиться як кульмінація історичного процесу розмежування місцезнаходження та комунікабельності у формуванні спільноти: нові вибіркові моделі соціальних стосунків заміняють форми взаємодії людей, які прив'язані до певної території. З іншого боку, прогресує думка, що інтенсивне використання інтернет-комунікацій веде до соціальної ізоляції, а отже, з огляду на хаотичність, веде до руйнування соціального спілкування [4, с. 116].

Думці про ускладнення соціальної взаємодії під впливом Інтернет-технологій можна протиставити позицію Г. Мак-Люена, який обстоює тенденцію до загального спрощення протікання комунікативних процесів сучасного соціуму. На думку дослідника, з виникненням засобів електронної комунікації суспільство повертається на первинний етап розвитку, коли в людини відроджується природне аудіовізуальне багатомірне сприйняття світу [9]. Подібну думку висловлює Н. Кирилова: Інтернет виявився середовищем для комунікації в більш широкому сенсі слова, що включає міжособистісну та публічну форми спілкування, як індивідуальну, так і групову. Мережа є поліфункціональною системою, що сприяє появі нових форм комунікативної поведінки в середовищі, де панують горизонтальні зв'язки і відсутні територіальні, часові, ієрархічні межі; інформаційні контакти протікають у режимі відкритості та загальнодоступності [5, с. 139-140]. Не виключаючи права на існування подібних теорій, ми все ж підтримуємо позицію щодо неоднозначного та суперечливого характеру соціальної взаємодії. З одного боку, – спілкування посередництвом інтернет-комунікацій спрощує соціальну взаємодію комунікантів, зокрема з легкістю долаючи часово-просторові перешкоди в обміні інформацією, наділяючи новими можливостями в передачі почуттів та емоцій (наприклад, застосування медіакомунікацій). З іншого ж боку – ускладнює, позбавляючи живого спілкування, вимагаючи від комунікантів, окрім уміння користуватися комп'ютерною технікою, знань певних «неписаних» правил спілкування та слідування їм.

Виокремлення чинників лінгвокультурних змін природної мови спонукає до аналізу нової текстуальної парадигми – гіпертексту. Цей новий спосіб комунікації є відповіддю на прагнення удосконалити процес сприйняття одночасних потоків інформації. З огляду на це В. Калмиков припускає навіть появу гіпертекстового мислення: людина, читач гіпертексту, знову ж сама монтує загальну картину із окремих

фрагментів тексту, відкидаючи те, що заважає його інтерпретації [1, с. 122]. Читання гіпертексту, тобто створення лінійного тексту шляхом «лінійзування нелінійного», є свідченням появи якісно нових форм інтелектуальної діяльності людини [13, с. 41].

Помітно зростає роль полікодових, тобто семіотично неоднорідних, текстів у сучасній комунікації. Адже фрагментарність, ігрова реальність, поверхневе ковзання в тексті не може не позначитися на мовній реальності. Гіпертекстуальність свідчить про полідискурсивність віртуальної спільноти, що в свою чергу призводить до переплетення жанрів і стилів природної мови, стирання меж між ними, міграційних процесів у мові, а відтак – порушення балансу між природною та штучною мовами. Найбільш явним прикладом може слугувати загальне спрощення розмовного мовлення, усікання ускладнених конструкцій, свідоме нехтування елементами високого стилю. Проте, на нашу думку, це явище не можна маркувати як суто негативне, його слід розглядати в якості своєрідного способу пристосування до комунікативно-мовної реальності культури інформаційної ери.

Поширення мереж дедалі чіткіше ставить природну мову в опозицію штучним, особливо мовам програмування. Адже останні є лише «технологічною оболонкою Інтернету», тоді як природна мова усвідомлюється мовою аудиторії користувачів Інтернету – віртуальної спільноти, тобто засобом створення віртуальної реальності [14, с. 330].

За таких умов природна мова виявляє віртуалізуючий потенціал найбільш яскраво з-поміж усіх існуючих семіотичних систем. Віртуальна комунікація змінює розмовний стиль мовлення. Так, спілкування в чатах передбачає принципову установку на неофіційне дружнє спілкування. Молодь як основний суб'єкт комунікації сприяє формуванню системи маркерів розмовного стилю мовлення, пошуку відповідних прийомів підкреслення розмовності. При цьому вводяться спеціальні знаки – замітники міміки та жестів, що супроводжують розмовне мовлення. Замінники мімічних знаків у сучасній інтернет-комунікації є досить розгалуженою системою: вербальна інформація доповнюється графікою та анімацією, а також семіотикою організації сайтового простору [11, с. 62]. Такі обставини дозволяють говорити про лінії зближення семіотики письмового та усного текстів, у тому числі й з огляду на лінії передачі ритмічно-інтонаційних структур мовлення, що звучить. Писемне мовлення як еквівалент усного шукає відповідні форми вираження цього необхідно для інтерпретації компонента: паузам відповідають пробіли, інтонаційно-динамічна сторона мовлення передається системою розділових знаків, а також різновидністю шрифтів [11, с. 56].

Так, сучасна культура демонструє суттєву зміну ставлення людини до розділових знаків. Відомо, що їх розмаїття не тільки «підкреслює інтонацію мовця», а й дозволяє з легкістю «привносити в письмо елемент усного мовлення» [12, с. 75]. Таким чином, сьгодні на перший план виходить тяжіння до «природної мультимедійності розмовного мовлення» [11, с. 56], що передбачає передачу інформації різними каналами одночасно, породжуючи таким чином се-

міотичний синкретизм. Особливого значення в віртуальному дискурсі набувають знак оклику та знак питання, що дозволяють передати ситуацію особливого емоційного напруження, властивого усному спілкуванню.

Якщо до інформаційної ери людина розділові знаки вживала на письмі більш-менш розважливо, то за сучасних умов прагнення передати надмірну емоційність мовлення спонукають до вільного, часто надмірного, їх застосування. Людина їх адаптувала до вираження ступеню емоційності мовлення, що навіть має свою шкалу (від найрадіснішого до найбільш сумного: :-))), :-), :-|, :-|, :-(((. Отже, графічна неоднорідність текстів свідчить про те, що розмовне мовлення, представлене віртуальним дискурсом, тягнє до живого розмовного мовлення. Таке прагнення впритул наблизитися до природної мови, пояснює інтенсивне використання штучних графічних засобів у вигляді знаків і символів для передачі живого мовлення.

Імітації усного спілкування також сприяє поєднання розділових знаків з різноманітними графічними засобами вираження: геометричними фігурами, математичними знаками та ін. Таке явище можна вважати відповіддю на потребу в передачі додаткового змісту, значеннєвих відтінків, що не можуть бути виражені вербально. Наприклад, переглянувши імена авторів повідомлень (так звані облікові записи користувачів, якими вони повідомляють про себе), з'ясуємо, що розділовий знак як такий набуває зовсім іншого сенсу. При цьому використання розділових чи інших штучних знаків сприяють зміні власне сутності маркування авторства.

Підтримуємо позицію О. Портнова, який перекоонує, що мова є, перш за все, «образом і подобою тієї всезагальної та універсальної виразності, якій підпорядковані рівною мірою діалектично переплетені тілесність і духовність», «способом вираження духу, особистості і «Я» [10, с. 84]. Інтенсивні процеси циркуляції інформації культури сучасної ери гіперболізують цю якість мовних реалій. Так, явище іменування авторів письмових повідомлень поволі відходить від його прямої функції – «іменування». Такі «імена» користувачів, або, говорячи мовою комп'ютерного сленгу, «акаунти», переважно слугують для означення комуніканта, його внутрішньої сутності, надання йому певного статусу для виділення з-поміж інших, що відповідає комунікативним потребам інформаційної ери.

За цих обставин людина стає не просто пасивним користувачем, а активним учасником трансформаційних процесів лінгвокультурної сфери. На просторах мережі Інтернет розгортається своєрідна гра, в якій людина є і режисером (задаючи тон висловленого, надаючи йому певного «стилістичного обрамлення»), і головним актором (комунікантом, готовим до активної взаємодії, «приміряння будь-якої маски»), і глядачем (спостерігаючи за потоком інформації, сприймаючи її), і критиком (інтерпретуючи сказане співбесідником, надаючи сказаному певної оцінки). Означений підхід настановує на висновки про наскрізний антропологічний вимір функціонування природної мови в соціокультурному просторі інформаційної доби.

Оригінальною якістю Інтернет-комунікацій є базова компонента розмовної практики – підвищена емоційність. Цьому цілком сприяє низка обставин: невимушеність мовленнєвого акта, спонтанна фіксація усних повідомлень на письмі, швидкість продукування і передачі інформації (наприклад, чати, блоги, форуми, ICQ та їх аналоги, для яких часово-просторові умови передачі інформації не є перепорою).

Широкий спектр передумов таких лінгвокультурних зрушень Р. Ленем пояснює більш глобальною причиною – виникненням електронного тексту. Дослідник доводить, що коли ми переходимо від книги до екрана, відбувається безліч цікавих перетворень. Мудрість прислів'їв, приміром, стає візуальною. Цифровий спосіб виразу відродив світ народної мудрості за допомогою радше не слів, а широких баз даних візуальної інформації. Ми дістаємо фактично каталог, що репрезентує звичні ситуації й відповідні відгуки на них: обличчя, жест рукою, різноманітні знаки. Наш набір комп'ютерних символів регулярно містить друкарські рідковживані символи, але перелік легкодоступних комп'ютерних «смайлів» налічує тисячі одиниць. Тому традиційна залежність від звичних штампів переноситься від слова на образ [7, с. 63-64]. Така ситуація суттєво змінює традиційні уявлення про текст. Його усвідомлення фактично «розширюється до семіотичного концепту, що відтворює зоровий образ в статичному й динамічному виконанні, включаючи звукове супроводження і власне текст у вигляді титрів» [3, с. 142].

Згідно слів С. Кара-Мурзи, у ході розвитку цивілізації людина виробила дві різні мови для запису, збереження та передачі інформації – знакову (цифра, буква) та іконічну (візуальний образ, картинка) [2, с. 120]. Беручи за основу такий поділ, можна припустити, що на сьогодні іконічний знак набуває особливого сенсу – стає активним компонентом природної мови. Адже, як стверджує Р. Ленем, друкована поверхня стає мінливою та інтерактивною, графічні та друкарські прийоми, до яких надається електронна поверхня, роблять нас самосвідомими нашого власного апарату зору» [7, с. 109]. Підкреслюючи позитивний бік таких лінгвокультурних феноменів, М. Мак-Люен зазначає, що будь-яка писемність, заснована на малюнках, – це балет таких поз, що викликає захват тих, хто шукає синестезію та аудіотиктильну широчінь, які набагато перевищують голу абстракцію абеткових форм [9, с. 71].

Дійсно, електронний текст, усвідомлюючись науковцями спочатку як «певний підсумок еволюції книги» [5, с. 110], виявився «мішком із візуальними фокусами», що повертає читачеві цілі шари засобів вираження – графіку, шрифти, друк, розміщення тексту, колір [7, с. 30]. Будучи одним із основних критеріїв розрізнення піксельного друку від його попередника, такі візуальні засоби є необхідною умовою для широкого обміну смислами та значеннями, в який вступає кожен новий автор і кожен новий текст. Якщо раніше щоб вразити співбесідника, привертнути його увагу, для опису будь-якого почуття людини потрібно було підібрати низку влучних слів і виразів, то сьогодні достатньо використати лише смайл – спеціальний знак, що заповнює відсу-

тність невербальних засобів комунікації в комп'ютерному світі. Такі знаки, наприклад, можуть виражати жарт, гарний чи поганий настрій, байдужість, неприйняття, сум, сміх, гнів тощо. Інша справа, що, підбираючи той чи інший смайл, людина вкладає в нього свій зміст, який може суттєво різнитися зі змістом, який «накидає» на нього читач в процесі інтерпретації такого повідомлення. З огляду на цю обставину можемо припустити факт втрати певної частини змісту висловленого, його смислового відтінку, а отже, складається враження, що повноцінна комунікація є лише ілюзією.

Становлення нового технологічного середовища спричиняє становлення віртуальної комунікації, що розуміється як комунікативна взаємодія суб'єктів, здійснювана посередництвом комп'ютера через електронну мережу Інтернет. Така взаємодія носить глобальний характер, що першочергово передбачає «павутиння Інтернету», поступово стаючи «глобальним комунікаційним дзеркалом-екраном життя людства» [5, с. 109]. Тому не викликає подиву, що перебування в віртуальному часі та просторі характеризується розширеним впливом на мовні реалії. Воно перетворює і семантику, і символіку: значення переміщується від статичного ствердження до динаміки поширення [8, с. 120].

Віртуальне спілкування є комбінацією особистісно-орієнтованого спілкування (реалізується в електронній пошті, інтернет-конференціях тощо) та фрагментів різних типів дискурсу: ділового, наукового, політичного, релігійного, економічного, юридичного та ін. Єдине комунікаційне ціле віртуальної комунікації становить полілог, що включає елементи монологічного і діалогічного. Зміст дискурсивних практик визначає характеристики соціокультурного середовища, а отже, і якісно змінює мовне середовище.

Такі обставини не можуть не позначитися на трансформації жанрових характеристик природної мови. Яскравими прикладами інноваційних жанрів, що характеризують нашу епоху, можуть бути інтернет-конференція, електронна пошта, чат, форум, комп'ютерні ігри, рекламні банери та ін. Причин зазначених змін декілька: по-перше, всередині мережі розгортається процес не лінійної, а просторової, багатовимірної комунікації, що призводить до зняття часових і просторових обмежень. Це спричиняє необмеженість у виборі мовних засобів, непередбачуваність лінгвокультурних процесів, формуючи тим самим нову мовну реальність з якісно іншими жанровими характеристиками: усталені жанри стрімко поступаються іншим, більш «зручним» для користувача. По-друге, значним чинником, що стимулює до «експериментів» з існуючими жанрами, є посилення об'єму інформації та швидкості обміну нею. По-третє, йдеться про суто технологічну сторону інформаційної ери: новітні інформаційно-комунікаційні технології озброюють процес інфообміну між комунікантами новими каналами та засобами передачі інформації, що власне й передбачають специфічні жанри.

Так, суттєвим змінам піддається епістолярний жанр. Під тиском електронної пошти він фактично зникає в тому вигляді, який ми звикли бачити в «звичайних» листах, до появи мережевого просто-

ру. У такі тексти все частіше проникають елементи усного мовлення, посилюється експресивне забарвлення тексту, зокрема за допомогою використання специфічних графічних знаків. До того ж виявляється непотрібним найважливіший принцип переписки – дотримання логічності й послідовності викладу фактів у посланні. Спостерігається порушення норм пунктуації, нестандартне звернення до адресата, а часто – взагалі його відсутність. Те ж саме можна сказати і про орфографію: довгі слова все частіше замінюються скороченими аналогами з упушеннями, зазвичай, голосних. Спілкування в режимі on-line спонукає скорочувати й складні синтаксичні структури.

Епістолярна культура письма, що усвідомлюється як долання простору, стає цивілізацією електронного письма, що долає час [8, с. 117]. Як стверджує Г. Трофімова, електронна переписка демократизується, втрачаючи свою забюрократизованість і канцелярщину. Скажімо, мова ділової електронної пошти за своєю жанровою специфікою наближається до мови інтерв'ю, професійної кореспонденції та інших напівформальних жанрів. У той же час розмиваються межі системи етикетних формул, форма письма стає більш вільною [14, с. 218]. Складається враження про цілеспрямоване спрощення мови, навмишний відхід від її унормованості та будь-яких правил взагалі. В основі таких змін, ймовірно, лежить потреба в пристосуванні людини до нових комунікативних умов, підлаштуванні до вимог часу. Окрім цього, наведений нами приклад є свідченням неабиякого адаптаційного потенціалу природної мови в мінливих соціокультурних умовах.

Висновки

Здійснений вище аналіз ще раз підтверджує, що природна мова є одним із основних способів фрагментації мінливого навколишнього світу, виявом ставлення людини до нього, своєрідним соціокодом, що регулює її життєдіяльність. Сучасний період є якісно новим етапом в розвитку лінгвокультурних явищ, оскільки як ніколи яскраво демонструє діалектичну єдність комунікативної та інформаційної сторін. Як суто технічні, так і духовно-культурні процеси інформаційної ери тісно пов'язані з циркуляцією інформаційних потоків, що призводить до виникнення нових типів комунікацій. Ці обставини загалом і детермінують трансформації природно-мовного середовища, дозволяючи сучасникам адаптуватися в умовах нових комунікативних потреб засобами природної мови.

Список літератури

1. Калмыков В.В. Гипертекст мышления и коммуникативное пространство // Человек. – 2007. – № 7. – С. 122-129.
2. Кара-Мурза С.Г. Власть манипуляции. – М.: Академический проект, 2007. – 384 с.
3. Карасик В.И. Язык после письменной эры // Языковая личность: проблемы семантики и прагматики: Сб. науч. тр. – Волгоград: РИО, 1997. – С. 141-154.
4. Кастельс М. Интернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. – К.: «Видавництво «Ваклер» у формі ТОВ, 2007. – 304 с.
5. Кириллова Н.Б. Медиасреда российской модернизации. – М.: Академический проект, 2005. – 400 с.
6. Козырьков В.П. Специфика интернет-знания в

системе культуры / Наука и повседневность: языки науки: материалы Шестой (2003 г.) и Седьмой (2004 г.) межрегиональных научных конференций. – Вып. 6. – Нижний Новгород: Изд-во Нижегородского университета, 2006. – С. 11-21.

7. Ленем Р. Электронное слово: демократия, технология та мистецтво / Пер. з англ. А. Галушка. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 376 с.

8. Лещев С.В. Коммуникативное, следовательно, коммуникационное: монография. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 172 с.

9. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: Становления людини друкованої книги. – 2-е вид., перероб. / Пер. з англ. А.А. Галушки, В.І. Постнікова. – К.: Ніка-центр, 2008. – 392 с.

10. Портнов А.Н. Язык и сознание: основные парадигмы исследования проблемы в философии XIX в.: монография. – Иваново: Ивановский государственный университет, 1994. – 370 с.

11. Резанова З.И., Мишанкина Н.А. От новых лингвистических объектов – к интегрированной интерпретации естественного языка (на материале виртуального дискурса) / Филология и философия в современном культурном пространстве: проблемы взаимодействия: Сб. науч. докладов / Под ред. В.А. Суханова. – Томск: Изд-во Том. ун-та, 2006. – 430 с.

12. Россман В. Техники пунктуации: знак препинания как философский метод // Вопросы философии. – 2003. – № 4. – С. 68-76.

13. Субботин М.М. Теория и практика нелинейного письма // Вопросы философии. – 1993. – № 3. – С. 36-45.

14. Трофимова Г.Н. Языковой вкус Интернет-эпохи в России. Функционирование русского языка в Интернете: концептуально-сущностные доминанты: монография. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: РУДН, 2009. – 436 с.